
Nederland en het Marshall-Plan. Een bronnenoverzicht en filmografie, 1947-1953, Ralph Dingemans en Rian Romme. Den Haag (Algemeen Rijksarchief) 1997, geïll., 209 p., f 29,50

Het vijftigjarig jubileum van het Marshall-Plan in 1997 is voor het Algemeen Rijksarchief in Den Haag aanleiding geweest om – met financiële steun van de Stichting Viering 50 jaar Marshall-Plan – een bronneninventarisatie te laten maken van geschreven bronnen en films die betrekking hebben op het Marshall-Plan in Nederland. Hoewel het Plan slechts een beperkt aantal jaren beslaat, is de omvang van het bronnenmateriaal enorm. Dit heeft ertoe geleid dat de samenstellers van de onderzoeksgids een selectie hebben moeten maken. Zij hebben zich geconcentreerd op het bestuurlijke aspect van het Marshall-Plan en op de voorlichting en propaganda.

De gids bestaat uit drie delen. In het eerste deel wordt een helder overzicht gegeven van de

achtergronden en doelstellingen van het Marshall-Plan en worden de betrokken organisaties beschreven. Deel twee bestaat uit een gedetailleerde en gebruikersvriendelijke inventarisatie van de geschreven bronnen, waarbij de nadruk ligt op Nederlandse overheidsbronnen. Uit de beschrijvingen blijkt onder meer hoe uitgebreid de inspanningen waren op het terrein van voorlichting en propaganda. Deze activiteiten vloeiden voort uit het in de bilaterale verdragen opgenomen publiciteitsartikel, waarbij de Verenigde Staten en Nederland zich verplichtten tot een groots opgezette voorlichtingscampagne rond het Marshall-Plan. In dat kader zijn talloze brochures, tentoonstellingen, radioprogramma's en films gemaakt. De in de onderzoeksgids

opgenomen filmografie – deel drie – geeft een overzicht van de in dat kader voor en in Nederland gemaakte films. Daarbij hebben de samenstellers zich niet beperkt tot in Nederland traceerbare films, maar zijn ook de op Nederland betrekking hebbende Marshall-Plan-films uit de National Archives in Washington opgenomen.

Met deze uitgave is een lijst van ruim 140 Marshall-Plan-films beschikbaar. Van elke film zijn – indien mogelijk – de volgende gegevens vermeld: titel, maker(s), productiegegevens, opdrachtgever, technische afwerking, premièredatum in Nederland, fysieke gegevens, keuringsgegevens, anderstalige titel, bewaarplaats en inhoudsbeschrijving. Van sommige films is veel bekend, van andere nauwelijks iets. De filmografie is tot stand gekomen door gegevens uit meerdere bestaande bronnen te combineren. De gegevens van de filmkeuringen en de beschrijvingen die bij de bewaarplaatsen zijn gemaakt, lijken daarbij centraal gestaan te hebben. Dit levert een schat aan informatie, maar roept ook enkele vragen op. Met name de inhoudsbeschrijvingen zijn verschillend van omvang en formaat. Weliswaar wordt er van vrijwel elke film een korte inhoud gegeven, maar slechts van een aantal een beschrijving per shot, met tijds codering. Het is echter niet duidelijk wanneer en door wie deze beschrijvingen zijn gemaakt: is bij de bewaarplaats de oorspronke-

lijke omschrijving overgenomen of heeft men het materiaal zelf beschreven, en wanneer? Rian Romme presenteert de films in een aantal categorieën, waarbij meestal de opdrachtgever het doorslaggevend criterium is, maar ze doet dit niet geheel consequent. Ze maakt bijvoorbeeld een aparte categorie van films waarvan wel de verschillende opdrachtgevers bekend zijn, maar die zeer waarschijnlijk niet in Nederland gerouleerd hebben. Deze hadden beter ingedeeld kunnen worden naar opdrachtgever, met vermelding van de roulatiegegevens.

Uit de filmografie komt een breed scala van films naar voren, gemaakt door bekende of anonieme regisseurs, in lengte variërend van twee tot 45 minuten, gedraaid op 16 of 35mm, bedoeld voor de bioscoop of voor een voorlichtingsmiddag van de plattelandsvrouwen, met onderwerpen als de aankomst van de eerste Marshall-Plan-schepen met graan, de strijd tegen tuberculose of de voordelen van Europese samenwerking. De films zijn per categorie alfabetisch gerangschikt. Van een op te zoeken film is op voorhand echter niet bekend tot welke categorie hij behoort. Een index op titel zou de bruikbaarheid van de gids dan ook vergroot hebben. Ondanks deze minpunten mag onderzoekend Nederland blij zijn met deze goed verzorgde onderzoeksgids.

Marja Roholl